

15 Întrebări despre Parcul Național Orhei

gef GLOBAL ENVIRONMENT FACILITY
INVESTING IN OUR PLANET

Broșura a fost elaborată în cadrul Programului de sensibilizare și informare în domeniul conservării biodiversității pentru regiunea Orhei parte a proiectului PNUD “Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității Sistemului de Arie Protejate din Republica Moldova” finanțat de Fondul Global de Mediu.

Scopul broșurei este de a răspunde la cele mai frecvente 15 întrebări despre Parcul Național Orhei.

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă necesar politicile sau viziunile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova sau altor organizații internaționale implicate în implementarea proiectului.

Autor: AO “ProRuralInvest”

Foto: Alecu Reniță, www.sxc.hu

Design și machetare: Mancaș Mihail

15 Întrebări despre Parcul Național Orhei

Copyright 2010-2011 © PNUD Moldova

CUPRINS

1. Ce sunt ariile protejate?
2. Ce sunt Parcurile Naționale?
3. Care este zonarea Parcurilor Naționale?
4. Unde este localizat Parcul Național Orhei?
5. Care sunt principalele valori ale Parcului Național Orhei?
6. Care sunt avantajele Parcului Național Orhei pentru comunitate?
7. Se pot exploata alte produse din zonele situate în cadrul Parcului Național Orhei (ciuperci, plante medicinale)?
8. Se poate exploata masa lemnoasă din fondul forestier situat în Parcul Național Orhei?
9. Se pot desfășura activități de creștere a animalelor în Parcul Național Orhei?
10. Care este regimul activităților economice cu profil turistic în Parcul Național Orhei?
11. Care este regimul vânătorii în Parcul Național Orhei?
12. Ce drepturi am în calitate de proprietar sau utilizator al unor terenuri situate în cadrul Parcului Național Orhei?
13. Pot fi continuate activitățile desfășurate înainte de includerea terenurilor în Parcul Național Orhei, chiar dacă sunt activități orientate spre profit?
14. Cine va verifica prezența speciilor sau habitatelor ce motivează includerea terenului în cadrul Parcului Național Orhei?
15. Cine va verifica modul meu de exploatare a terenului aparținând Parcului Național Orhei?

1 Ce reprezintă ariile protejate?

Ariile protejate sunt spații geografice clar delimitate, recunoscute, desemnate și administrate în baza unor acte legale sau prin alte mijloace eficiente, cu scopul de a realiza conservarea pe termen lung a naturii precum și a serviciilor de mediu și a valorilor culturale asociate.

Ariile protejate sunt clasificate în categorii în conformitate cu clasificarea Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii (IUCN International Union for Conservation of Nature), care sunt răspândite în întreaga lume și sunt luate drept referință în orice debateri privind ariile protejate.

Legea Ariilor Protejate din Moldova instituie un număr de 12 categorii de arii protejate, din care șapte categorii de nivel național (corespunzătoare categoriilor I-V definite de normele IUCN), trei categorii naționale ce nu țin de normele IUCN și două categorii speciale stabilite prin convenții internaționale specifice.

Crearea sau extinderea unei arii protejate pe un anumit teritoriu sugerează că valoarea ecologică și recreativă a zonei în momentul dat are cea mai mare prioritate pentru țară.

2 Ce sunt Parcurile Naționale?

Când auzim cuvintul “Parc National”, mulți dintre noi își imaginează administrare, silvicultor, licență, inspector, interdicții, limitări și chiar zonă îngrădită. Asta nu este chiar așa!

Parcurile naționale (în conformitate cu legislația Republicii Moldova) sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor complexe naturale și peisagistice în care interacțiunea activităților umane cu natura de-a lungul timpului a creat o zonă distinctă, cu valoare peisagistică, naturală și culturală deosebită.

Cu alte cuvinte „Parcul Național” este o zonă de mare frumusețe cu animale și plante sălbatice, un teritoriu care se află sub protecție specială, deoarece pe acest teritoriu sunt amplasate resurse naturale, culturale, istorice și de agrement, care au o valoare ecologică, economică, socială și turistică ridicată pentru țară.

Gestionarea parcurilor naționale urmărește menținerea interacțiunii armonioase a omului cu natura prin protejarea naturii și peisajului, promovând păstrarea folosințelor tradiționale ale terenurilor și culturii tradiționale ale populației locale. De asemenea, oferă publicului posibilități de recreere și turism și încurajează activitățile științifice.

3 Care este zona parcurilor naționale?

Zonarea parcurilor naționale se face în conformitate cu Legea privind fondul ariilor protejate de stat (1998). Astfel se disting 4 zone:

Zona A, de protecție strictă (nucleu), include ecosisteme naturale unde nu sunt permise activități economice și recreative. Se permit numai cercetări științifice aprobate de Consiliul tehnico-științific al parcului și acceptat de autoritatea centrală pentru mediu.

Zona B, de protecție: delimitată pentru protecția speciilor, habitatelor și menținerea proceselor naturale printr-un management limitat, oferindu-se în același timp posibilități de vizitare și recreare (ex. poteci turistice, locuri amenajate pentru ruguri, etc). Zona B poate fi împărțită în subzone:

Zona B1: Zonă cu intervenții strict legate de reconstrucția și reabilitarea ecologică a suprafețelor deteriorate;

Zona B2: Zonă cu management limitat al resurselor naturale, unde utilizarea resurselor naturale este permisă, chiar în scopuri economice, dar folosindu-

se metodologii și metode în scop de conservare (ex. exploatarea forestieră nu trebuie să se axeze doar pe menținerea tipului de pădure dar să ia în calcul și menținerea integrității întregului ecosistem).

Zona C, pentru servicii și infrastructură, este destinată unui agrement de lungă durată. În această zonă se permite amplasarea de campinguri, hoteluri, moteluri, poiene pentru bivouacuri, baze turistice, birouri de excursii, centre informaționale, unități de alimentație publică, comerciale și de asistență socio-culturală;

Zona D, de dezvoltare economică durabilă, unde derulează activități economice care nu contravin obiectivului de management al parcului național, și anume: cultivarea plantelor agricole tradiționale pentru zona dată, folosindu-se metode biologice de combatere a dăunătorilor, aplicându-se îngrășăminte în strictă conformitate cu normele tehnologice și cu regulile de securitate sanitară; funcționarea diferitelor unități în baza utilizării tehnologiilor nepoluante, respectându-se regulile de protecție a mediului.

4 Unde este localizat Parcul Național Orhei?

Teritoriul preconizat pentru crearea Parcului Național Orhei este situat în centrul republicii la 46 km la nord de capitala Chișinău.

Suprafața preconizată a parcului este de **33844 ha**, inclusiv **18551,4 ha** de pădure aparținând întreprinderilor Silvice Orhei și Calarasi.

Parcul va încorpora în sine 18 comune din 4 raioane:

- 12 comune din r. Orhei: Morozeni, Ghetlova, Puținței, Neculăieuca, Vatici, Donici, Teleșeu, Seliște, Peresecina, Ivancea, Pohorniceni, Trebujeni.
- 3 comune din r. Strășeni: Țigănești, Codreanca, Romanеști.
- 2 comune din r. Călărași: Bravicea și Săseni.
- 1 comună din r. Criuleni: Mașcăuți.

5 Care sunt principalele valori ale Parcului Național Orhei?

Valori naturale

Zona Parcului Național Orhei este situată în regiunea podișurilor cu păduri a Codrilor, în partea centrală a Republicii Moldova cu păduri de foioase caracteristice zonei centrale a Europei. Principalele specii fiind de gorun, stejar, carpen, tei, frasin, cireș, arțar, jugastru etc., cu vârsta medie de peste 50 ani.

Diversitatea floristică: 700 specii de plante vasculare, dintre care 51 specii de plante rare și o specie inclusă în anexa Convenției de la Berna, iar 26 specii sunt incluse în Cartea Roșie a R. Moldova.

Un interes științific sporit și o valoare mare constituie speciile rare relict de diferite vârste, inclusiv relictul tipic: Brînca porcului (*Scrophularia vernalis* L.), Clocotici (*Staphylea pinnata* L.) Colțișor cu cinci frunze (*Dentaria quinquefolia* Bieb.), Curpen de pădure (*Clematis vitalba* L.), Ferigă comună (*Dryopteris filix-mas* (L.) Scott), Ferigă de stîncă (*Cystopteris fragilis* (L.) Bernh.), Iarba ciutei (*Doronicum hunga-*

ricum Reichenb. fil.), Mutulică (*Scopolia carniolica* Jacq.), Pana zburătorului (*Lunaria rediviva* L.), Papucul venerei (*Cypripedium calceolus* L.), Rodul pământului (*Arum orientale* Bieb.), Sparanghel verticilat (*Asparagus verticillatus* L.),

Totodată putem menționa și o specie endemică Cimbrisor (*Thymus moldavicus* Klok. et Schost.), identificată în aria protejată Trebujeni.

Asociații habitatele cărora sunt protejate la nivel european

Aceri tatarico-Quercetum roboris; As. Salicetum triandrae; As. Salicetum albae Issler; As. Pruno spinosae-Crataegetum; As. Agrostietum stoloniferae; As. Scirpo-Phragmitetum; As. Typhaetum angustifoliae-latifoliae.

Diversitatea faunistică: în zonă populează permanent sau temporal 11 specii de amfibieni, 10 specii de reptile, 109 specii de păsări și 41 specii de mamifere dintre care cele mai rare sunt:

Reptile și amfibieni: Broasca-de-iarbă (*Rana temporaria* L.), Broasca-roșie-de-pădure (*Rana dalmatina* B.), Broasca-brună-de-câmp (*Pelobates fuscus* Laur), Broasca-țeastoasă-de-baltă (*Emys orbicularis* L.), Viperă comună (*Vipera berus* L.), Șarpele-lui-Esculap (*Elaphe longissima* L.).

Păsări: Acvila mică – (*Hieraaetus pennatus* Gm.), Porumbelul-de-scorbură (*Columba oenas* L.), Ciocănitoarea neagră (*Dryocopus martius* L.) și Mierla-de-piatră (*Monticola saxatilis* L.).

Mamifere: Jderul-de-pădure (*Martes martes* L.), Chițcan-cu-abdomen-alb (*Crochidura leucodon* L.) și Pisica sălbatică (*Felis silvestris* L.).

Arii Protejate din spațiul Parcului Național:

- Rezervațiile peisagistice - Trebujeni (500 ha) și Țigănești (680 ha).
- Rezervații de resurse din s. Ivancea (4 ha).
- Monumente ale naturii – Amplasamentul de vertebrate fosile din satul Pocșești (2 ha), și 7 arbori seculari.
- Monumente de arhitectură peisajeră - parcul din satul Ivancea (3 ha).

Arii protejate din zona de protecție a Parcului Național:

- Rezervațiile naturale silvice Cobâleni (33,5 ha), Vâșcăuți (24 ha)
- Rezervațiile peisagistice Pohrebenei (1049 ha)
- Monumente ale naturii – Recif pe malul râului Răut, s. Piatra (3 ha), Stînca Mîgla, s. Piatra (3 ha), Defileul Orhei (100 ha).

Valori economice

Localitățile din Parcul Național Orhei și din zona de protecție dețin principalul potențial antreprenorial și industrial din raion: 8 fabrici de vin și secții de îmbuteliere, un număr mare de unități comerciale. De asemenea, aici funcționează 5 cariere de piatră spartă, nisip și două mine unde se dobândesc blocuri tăiate de calcar.

Există aici atât rezerve pentru a deschide mine de extragere a calcarului, zăcămintelor de nisip, care pot fi exploatate industrial, cât și rezerve de lut pentru fabricarea cărămizii.

Valori culturale

În Parcul Național Orhei au fost descoperite câteva zeci de situri arheologice antice, un oraș tătar al Hoardei de Aur, un oraș medieval moldovenesc, fortificat cu o cetate din piatră. Tot aici se află una dintre cele mai vechi biserici parohiale din Moldova „Sf. Dimitrie” (Orhei), 5 mănăstiri ortodoxe, una dintre care în stâncă, patru conace boierești din sec XIX. Iar meșterii populari au reușit să se afirme printr-un stil deosebit de ornamentare a caselor cu flori și coloane din piatră.

În regiune activează mai multe formații și ansambluri etno-culturale, dintre care 31 sunt cu titlul de model, specializate în încondeierea ouălor, prelucrarea artistică a lemnului, arta dantelei, broderia artistică, țesături, împletitul din fibre vegetale, confecționarea instrumentelor muzicale, prelucrarea artistică a pietrei etc.

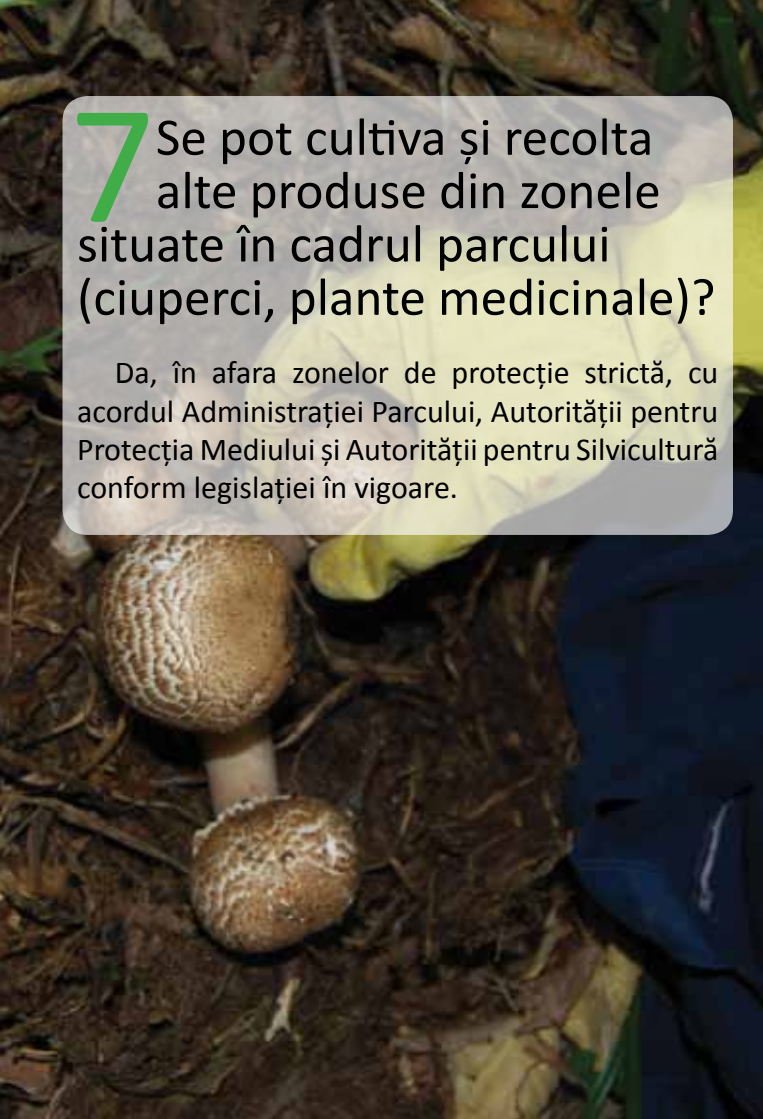
Principalele monumente de istorie, arhitectură și cultură din spațiul Parcului Național Orhei sunt:

- Situri arheologice: antice – Trebujeni (cetăți și valuri de pământ ale unui sistem defensiv getic); medievale – Lucașeuca (cetate inelară, sec. X); Trebujeni (cetatea tătară Şehr al Geadid din sec XIII).
- Mănăstiri: Butuceni, Curchi, Hirova, Tabăra, Țigănești.
- Muzeu: Muzeul Meșteșugurilor Populare (Ivancea), Casa-muzeu „Alexandru Donici” (Donici).
- Conace boierești din sec. XIX: Donici, Ivancea, Lupa-Recea, Piatra.

6 Care sunt avantajele Parcului Național Orhei pentru comunitate?

- Asigurarea regimului de arie protejată prin crearea Parcului Național Orhei va asigura menținerea și îmbunătățirea calității serviciilor ecosistemice: polenizarea culturilor, menținerea diversității genetice, protecția în caz de inundații și furtuna, filtrarea și purificarea apei, reducerea emisiilor de carbon și recreerea.
- Etichetarea unor produse și meșteșugării ca fiind din cadrul unui Parc Național ar putea crește valoarea lor pe piața internă și externă. Astfel crearea noilor produse locale de o calitate ridicată vor putea ajuta fermierii să obțină prețuri speciale pentru produse, crescând astfel nivelul de trai în comunitățile locale.
- Administrația Parcului național va urmări respectarea legislației în domeniul mediului pe teritoriul acestuia.
- Parcul Național va face mai atractivă zona pentru atragerea fondurilor străine în domeniul protecției mediului. Astfel va crește posibilitatea de participare în cadrul proiectelor de cercetare a resurselor naturale, de protecție a mediului, de înverzire a versanților supuși eroziunii, de sădire a fîșiiilor forestiere de protecție, de salubritate a râurilor și bazinelor acvatice etc.
- Posibilitate de accesare a fondurilor pentru elaborarea Planurilor Urbanistice Generale ale localităților din cadrul Parcului Național.
- Posibilitatea de obținere a unor venituri suplimentare în urma dezvoltării ecoturismului, creării traseelor turistice și ecoturistice, extinderii traseului „Drumului vinului” și deschiderii unor noi structuri de cazare în perimetrul Parcului Național Orhei.
- Promovarea de măsuri de reabilitare a monumentelor culturale prin implicarea donatorilor externi sau investitori locali.
- Posibilitatea de atragere a unor festivaluri folclorice sau altor activități culturale de nivel internațional.
- Păstrarea patrimoniului natural și cultural pentru generațiile viitoare.

7 Se pot cultiva și recolta alte produse din zonele situate în cadrul parcului (ciuperci, plante medicinale)?

Da, în afara zonelor de protecție strictă, cu acordul Administrației Parcului, Autorității pentru Protecția Mediului și Autorității pentru Silvicultură conform legislației în vigoare.

8 Se poate exploata masa lemnoasă din fondul forestier situat în Parcul Național Orhei?

Da, în afara zonelor de protecție strictă. Procesul de recoltare a masei lemnoase din cadrul parcului va fi reglementat de către Agenția „Moldsilva” în conformitate cu planul de management al parcului și cu avizul Autorității pentru Protecția Mediului conform prevederilor legislației în vigoare.

9 Se pot desfășura activități de creștere a animalelor în Parcul Național Orhei?

Activitatea de creștere a animalelor nu poate fi oprită! Amplasarea de stâne, utilizarea pajiștilor pentru cosit și/sau pășunat se va putea realiza la propunerea primăriilor, pe suprafețele, în perioadele și cu efectivele aprobate de Administrația Parcului și stipulate în planul de management elaborat în comun cu comunitatea și în conformitate cu legislația în vigoare cu privire la pășunat.

10 Care este regimul activităților economice cu profil turistic în Parcul Național Orhei?

Vor fi susținute activitățile de îmbunătățire a infrastructurii de agrement prin atragerea de investiții respectând prevederile planului de management al parcului național privind desfășurarea activităților recreaționale, sportive, educaționale și de punere în valoare a obiectivelor naturale de interes turistic.

11

Care este regimul vânătorii în parcul național?

Activitățile de vânătoare sunt permise în afara zonelor de protecție strictă. Vânătoarea în cadrul Parcului Național Orhei va fi de ordin selectiv, avînd scop de conservare: reglarea efectivului populației speciei, prevenirea bolilor și a daunelor provocate. Exercițarea vânătorii se realizează de către persoane autorizate în condițiile legii, în limita cotei avizate de Consiliul tehnico-științific al Parcului Național.

12

Ce drepturi am în calitate de proprietar sau utilizator al unor terenuri situate în cadrul parcului național?

Cel mai fundamental drept al oricărui proprietar de terenuri din cadrul parcului național este participarea activă prin intermediul Consiliului consultativ pentru administrare la luarea deciziilor privind utilizarea resurselor naturale, planificare etc.

Deținerea de terenuri, inclusiv a celor private, în cadrul parcului național nu îngreădește dreptul de proprietate asupra acestuia.

13 Pot fi continuate activitățile desfășurate înainte de includerea terenurilor în parcul național, chiar dacă sunt activități orientate spre profit?

În multe cazuri, vechile activități pot fi continuate, ele pot fi chiar indispensabile conservării habitatelor și speciilor valoroase din aceste zone. Sunt și situații în care sunt necesare anumite restricții, de exemplu în perioada de cuibărire a unor specii de păsări se interzice sau se amână cosirea suprafeței respective. Aceste restricții sunt consultate cu Administrația Publică Locală și aduse la cunoștință de către Administrația parcului.

14 Cine va verifica prezența speciilor sau habitatelor ce motivează includerea terenului în cadrul parcului național?

Administrația Parcului va controla starea și exploatarea corespunzătoare a siturilor. Studiul științific va fi efectuat periodic de specialiști din domeniul biologiei.

15 Cine va verifica modul meu de exploatare a terenului aparținând parcului național?

Verificările vor fi realizate de Administrația Parcului, prin persoane împuternicite pentru acestea, și/sau de către organele de control ale instituțiilor abilitate în dependență de caz, în conformitate cu legislația în vigoare.

SECURITATE

Despre Proiect

Proiectul UNDP/GEF “Fortificarea capacităților ins-tituționale și a reprezentivității sistemului de arii protejate din Moldova”

Actualmente sistemul național al ariilor protejate (SAP) din Moldova nu protejează suficient biodiversitatea sa, deoarece el nu este reprezentativ din punct de vedere ecologic. Un număr mare de specii, ecosisteme, și procese ecologice nu sunt în siguranța corespunzătoare. Plus la aceasta regimurile de gestiune (obiectivele gestiunii, tipurile de administrare sau eficacitatea gestiunii) a ariilor protejate existente nu oferă securitatea completă pentru anumite specii sau ecosisteme. Ariile protejate (AP) sunt în mare măsură fragmentate, dispersate, nerepresentative în unele cazuri, cu hotare nedemarcate, iar clasificarea unor arii protejate nu corespunde semnificației lor pentru biodiversitate și/sau obiectivelor creării.

Pentru a redresa situația în domeniu, Fondul

Global de Mediu (GEF) a oferit un Grant de finanțare pentru 4 ani (2009-2013) Guvernul Republicii Moldova pentru asigurarea instituțională și conservativă pentru zonele reprezentative ramase ale habitatelor terestre în Republica Moldova cu un grad ridicat de importantă a biodiversității și crearea primului parc național din Moldova în regiunea Orheiului. Această intervenție va contribui la creșterea suprafeței și reprezentativității ariilor protejate în Republica Moldova, care poate conserva în mod eficient la nivel global habitatele unice și speciile conținute în acestea.

Obiectivul general al proiectului:

- Crearea unui cadru legal și instituțional eficient pentru gestionarea și extinderea SAP.
- Îmbunătățirea reprezentativității și acoperirii SAP în Moldova
- Fortificarea capacităților instituțiilor responsabile de gestionarea AP.

Rezultate preconizate

1. Re-evaluarea Ariilor protejate din cadrul Sistemului de Arii Protejate

Activitatea în context se axează pe asistența Ministerului Mediului în revizuirea și reforma semnificației biodiversității curente, precum și modalităților de gestionare și conservare, în fiecare AP, care alcătuiesc SAP din Moldova. Astfel toate AP din Moldova vor fi inventariate, cartate în format GIS și incluse în baza de date a ariilor protejate ca partea componentă a Sistemului Informațional de Mediu.

2. Elaborarea Strategiei și a Planului de Acțiuni pentru extinderea sistemului de arii protejate din Moldova

Activitatea se axează pe elaborarea unui instrument strategic și operațional pentru susținerea consolidării și extinderii Sistemului Național al Ariilor Protejate prin formularea obiectivelor de conservare și selectarea unei rețele preferențiate a ariilor prioritare, identificarea opțiunilor de finanțare pentru fondul de consolidare și extindere a SAP, descrierea aranjamentelor instituționale și de guvernare (ex. roluri, responsabilități, structuri cooperative de guvernare), stabilirea planului de acțiuni, și finalizat cu aprobarea acesteia de către Guvern.

3. Crearea Parcului Național "Orhei"

Activitățile sunt legate de efectuarea studiilor de fezabilitate, identificarea necesităților de resurse și de capacități, surselor de finanțare durabilă, elaborarea planului de management și a planului privind durabilitatea financiară, asigurarea creării parcului național prin lege și asigurarea operațională tehnico-materială inițială a lui.

4. Elaborarea și implementarea unui nou model de guvernare instituțională a Ariilor Protejate

Acțiunile întreprinse în acest proces sunt direcționate spre elaborarea și implementarea unui nou model de guvernare instituțională a AP: analiza celor mai bune practici; elaborarea scenariilor alternative; analiza cost-beneficiu a scenariilor; consultarea părților interesate; restructurarea instituțiilor responsabile de gestionare SAP și elaborarea planurilor de finanțare instituțională.

5. Elaborarea setului de norme, standarde și ghiduri operaționale pentru planificarea și gestionarea Sistemul Național al Ariilor Protejate

Activitatea proiectului în acest context este desemnată pentru a susține Ministerul Mediului în elaborarea setului de standarde și norme pentru diferite categorii de arii protejate în SAP, și a ghidurilor operaționale pentru gestionarea eficientă a ariilor protejate.

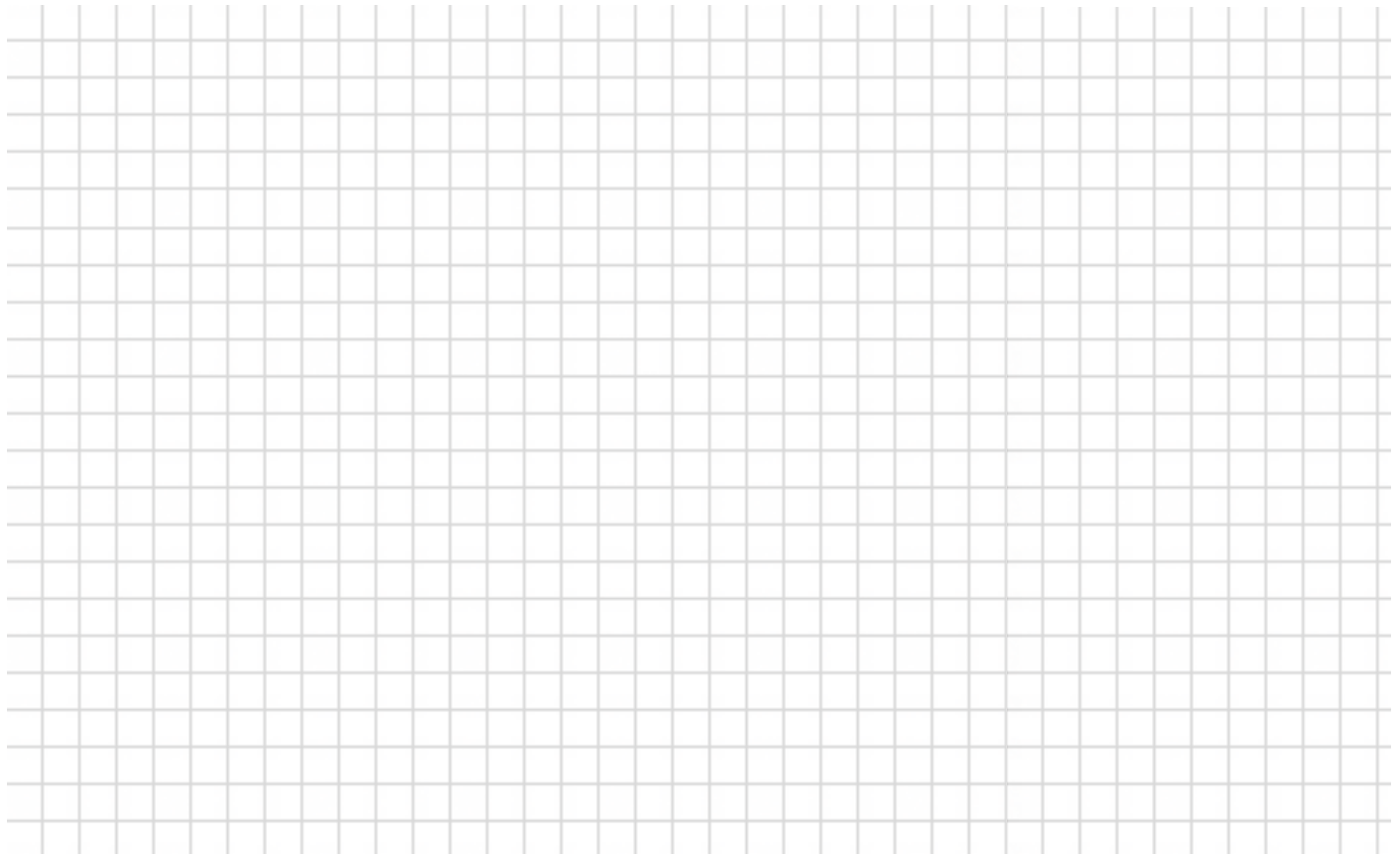
6. Fortificarea capacităților operaționale a instituțiilor responsabile de gestionarea ariilor protejate

Activitatea are ca scop de a dezvolta capacitățile individuale ale personalului operațional din cadrul instituțiilor responsabile de gestionarea ariilor protejate și în special a personalului Parcului național Orhei prin identificarea capacităților și competențelor necesare, și elaborarea și implementarea cursurilor și a programelor de perfecționare de scurtă durată a personalului.

7. Implementarea programului de educare și conștientizare a populației în Orhei

Activitatea sub acest aspect este concepută pentru a susține procesul de creare a parcului național din Orhei, prin implementarea în comunitățile locale, a unui program de conștientizare a valorilor și beneficiilor reale și potențiale aduse de conservarea a biodiversității pentru mijloacele de trai urbane și rurale.

Notițe

PARCUL NAȚIONAL ORHEI

